

llos de la cúria episcopal, com ho féu càn didament M-Lübke (BDC XI, 22): és clar que la població rústica i muntanyenca no posa talls noms, de fums literaris; i ells són els autors dels NLL rurals; també és inacceptable l'evolució **labdabells* > **lababells* > *labaells*,⁵ que ell suposa: ni *bd* es redueix a *b* en cat. ni enlloc, ni una dissimilació podia eliminar la segona *b*.¹

En realitat hi hagué simplement la pèrdua normal de la -d- intervocàlica: *labæls*, com encara sona avui, i en part s'arribà ja a *Labells* en les mencions de 1359,¹⁰ com era també normal; si bé la tradició eclesiàstica ha mantingut el hiatus antic, gràcies al fet que es tracta d'un lloc amb església i sense nucli de cases. D'altra banda, en un període antic, es produiria una desviació passatgera (sense perduració) de la pronúncia *labedæls*, d'etapa arcaica, assimilada en *labesæls*: d'aquí les formes de l'Acte de 839, on els clergues urgellencs contaminaren aquesta pronúncia amb la -d- etimològica de LAPIDELLOS resultant-ne *lapidibellus* del Capbreu, interpretat després com un clàssic *Lapides*²⁰ *Bellos* pels més savis.

Aquest dim. LAPIDELLOS és comparable amb *LAPIDONES, que hem admès com ètomon de *Les Bons*, poble d'Andorra (E.T.C. II, 58 = RLiR XXIII, 45); se'rien diminutius paral·lels.²

¹ Per això ell mateix s'embulla dient que s'ha dissimilat la primera -b- del suposat *lababells*, car la que s'hauria perdut fóra la segona. — ² També a Andorra hi ha un NL *Baells*, provinent de VAD-ELLOS, dim. de VADUS 'gual', que jo explicava a la mateixa pàgina, però encara que *AlcM* els confon, en citar-me, això no té res a veure amb *La Baells*, ni jo ni ningú ho ha dit: mer malentès d'*AlcM*. Una *villam q. d. Lavacellos* d'un doc. de Gerri a. 930 (Moreau v, 75 ss.) no pot ser el *Labaells* del Bgd.³⁵ perquè els noms del context i tot el contingut indiquen un lloc del baix Pallars; si ve de *LAVADIOS com *Lavaix*, o qualsevol ètomon amb -c-, tampoc hi pot haver lligam lingüístic amb el nostre, amb el qual són inconciliables la -v- i la -c-. En fi remeto als articles *La Badella* i *L'Esbadella* que consagro a dos llocs veïns de *Labaells*, però provant-hi etimologies ben diferents del nostre, amb el qual fóra vana especulació relacionar-los.

BAËN

Poble muntanyenc del Pallars central, situat per alt i a l'E. de Gerri.

PRON. MOD. *baïen* o *ba'én* a Gerri, 1920; *ba'én* a Alcoletge (1931); id. a Gerri, en el mateix poble etc. (1957).

DOC. ANT. c. l'any 772: *Baben*;¹ 782: *Baienne* (Villan., Vi. Lit. XII, 254; i Alart-Aragó I, 1; sembla ser el *Baienne* que Hinojosa, Rég. Señ. Cat., 31, cita probablement del mateix doc., si bé datant-lo de 781). 807: «--- villarunculi --- de *Ice* et de *Baben* et de *Uses*» doc. de la mateixa procedència, en Moreau I, 31-32.² 809: *Baben*.³ En un altre doc. que Fossà (i

Moreau II, 35 vº) daten de 863 o c. 870, si bé reconeixent que Caresmar el volia datar de 915, surt en la forma *Baiene*: «donamus alodes --- in pago Palia-rensi in villa *Baiene*» i de nou en un altre passatge⁴ 1163-1164, doc. orig. del Papa Alexandre: «--- abbat Gerensis --- vestro monast. --- bona permaneant, in quibus: --- *Taus* --- castrum de *Baiieu* --- Envezino --- Saorth, Surb ---».⁵ 1276: *Baben* (Soldevila, *Pere el Gran* I, ii, p. 83). 1359: «lloch de *Babē* (err. *Bābo*, *CoDoACA* XII, 78). 518: «llocs e masos següents: castell e lloch de *Bresch*, lloch de St. Sebastià, ll. de *Buseu*, ll. de *Useu*, ll. de *Baen*, ll. de *enSen*» [leg. *Enseu*], entre les possessions de Gerri (*Spill* de Castellbò, fº 128 vº).

Contra l'opinió de P. Pujol, Z. Rocafort i altres, Abadal posà en dubte que *Baien* de l'Acte de la Seu d'Urgell sigui ben identificat amb el nostre: «*Baien* no cal confondre'l amb el poble de *Ba'én* --- és un caseriu amb una capella, al peu del serrat de Tírvia, riu amunt cap a Araçò, que porta el nom de *Baines*» (*Pall. i Rbg.*, p. 22*). Jo he recollit el nom d'aquest en la mateixa forma i en la variant *Embaines* (1959, a Rialb i allí mateix), amb la coneguda aglutinació de *en-* (a la manera de la toponímia andorrana etc.). Són, però, dos noms enterament independents, lingüísticament i geogràfica: provinent aquest de IN VICIN(I)IS ('a la rodalia'): tal com *Enviny* és a la rodalia de Sort, aquest és a la rodalia de Tírvia. L'error d'Abadal s'explica per diverses raons, potser sumades.

a) Acostumat a la -t de la grafia *Babent* (no sols moderna, ja en part antiga) li xocaríen aqueixa *i*, i aqueix -ien sense -t, però, com ja hem vist es troba escrit *Baienne* aa. 781 o 782, a. 807, *Baiene* 863 o 870, i en la butlla de 1163-1164, ultra l'Acte d'Urgell; per més que també aparegui *Baben* el 777 i 809; no sé si només per això ell va suposar que el *Baien* de 807 era interpolat. No cal dir que la caiguda d'una *i* etim. entre *a-é* és normal fonèticament (*fageda*/*faieda* sona *faeda* a gran part de Pall-Rbg., *sageta* → *saeta* allà i en castellà etc.).

b) Reconec que geogràficament l'escepticisme d'Abadal no manca de base, car *Baien* en l'Acte de la SdUrg. és un dels pobles situats més al SO. o O., si bé tanmateix també hi ha *Alaó* de la Ribagorçana; i tota la vall de Gistau, a l'alt Aragó. Certament en l'Acte ve després de la *Valle Tirbiense* si bé seguida d'*Alendo* que ja és un poc més al S., però encara a uns 18 k. de Ba'én; després passa ja a les parròquies de les valls Ferrera, Cardós, Aneu. Però ja per aquest apartat dins l'enumeració, és de creure que Ba'én era una avançada extrema de les dependències llavors reconegudes a la SdUrg., i estaria en litigi amb Gerri, amb el bisbat de Roda i els altres bisbats llavors encara in partibus infidelium; en canvi la SdUrg. ja es ficava a Ribagorça (*Alaó*) i alt Aragó i tot (V. Gistabiensis). D'altra banda el nom de *Ba'én* i els que el segueixen no són legibles en l'original a l'Acte SdUrg., sinó suplerts segons la còpia del S. XII (com observen Pujol i Baraut en llurs edicions); potser Ba'én a l'original anava més avall; també s'hi immiscien les rivalitats dels comtes